

A' HOLDVILÁGOS ÉJ.

Három árva deák mendegelt egykor este szép holdvilágnál a' téres országuton. Pukovai posztóból készült kék nadrágjok, hogy az iskolák' kezdetéig külszíne ne kopják, ki vala fordítva, a' dolmány azonképen; csak
5 láb és fej marada némineműképen födetlenül, noha boglya gyanánt emelkedő rőt hajok, mellyből két parányi szem 's a' nem épen legszeplőtelenebb arcz buvának elő, teli mértékben megérdemelheté a' fejfödél, sőt kalpag nevezetet, hacsak azon kis bőrkét, melly sapka korában valaha
10 elég hegyesen állhatott, de most az idő' súlya alatt meglapulva 's aszú fige gyanánt összezsugorodva, fejök' búbján a' világnak minden módiai ellen csúfolódni látszott, hacsak, mondom, ezen rendes kis jószágot nem akarjuk mintegy boldog emlékezetből még ma is sapkának nevezni;
15 más felül az a' természetes kordován lábok' fején, melly már szinte fénylett a' feketeség miatt, bizonyosan kophatatlanabb vala minden kecske-, szamár-, szarvasbőr csizmánál; de szoros értelemben vett csizma csakugyan nem vala lábaikon. — Illy csodálatos szürkén balagának a' sima fehér uton, 's egy sem volt közöttök, ki
20 legalább is püspök nem akart volna lenni a' pálya' végével, de egyszersmind olly szivbeli készüllettel edzette fel magát, hogy a' legalábbvaló kapuőri hivatal több mint kielégítő ok lehete megnyugovására, ha a' kegyetlen végzet
25 fölebb nem engedé csúszni. Ezen megtörhetetlen hősei a' sorsnak, ha egyetlen ellenségöket, az éhséget, meggyőzheték, olly vígan valának, mint a' jó kedv maga. Illyenkor a' földet legalább is paradicsomnak nézték, 's mivel rajta

semmiök sem volt, olly egyenlőséget találának mindenütt
 30 's olly szabadon 's függetlenül barangoltak ide 's tova,
 hogy sokszor épen e' határtalan szabadságból el nem tu-
 dák magokat határozni, merre ne menjenek inkább,
 holott mindenfelé mehetnének. Mondók, hogy egyetlen
 ellenségök az éhség volt, de mi hatalmas és hódíthatatlan
 35 ellenség volt ez, még azt mondani kell. Ez a' százejű ször-
 nyeteg csak igen ritkán tágíta rajtok, elannyira, hogy ha
 az éhség' napjait amazokkal egybe vetnők, talán éhségtől
 ment napot egyet sem, jól lakástól menteket pedig igen
 számosakat, sőt számtalanokat találnánk; a' jól lakás'
 40 idejét pedig nem annyira diadalom' napjának, mint in-
 kább diadalom' órájának vagy épen pillanatának lehetne
 nevezni; mert az valóban igen röviden tartó volt. Nagy
 szerencse a' sors' hőseinek, hogy jól lakottan jöendő
 éhségtől soha sem tartottak; annak jelenvalónak 's igen
 45 nyomosnak kellett lenni, hogy érezzék 's a' mult éhezések'
 hosszú lajstromai épen ki valának törölve emlékezetökből.
 Megesék ugyan, hogy a' gonoszkodó ellenség néha alutt
 téj', vagy egy takaros kerek sajt' képében csalogatá álmai-
 kat, 's ilyenkor mohón kinyujtott kezeik köbe, fába 's
 50 mindenbe, csak az ohajtott tárgyakba nem ütközvén,
 rend szerint felriasztá őket és csalódások után az éhség
 még inkább kiáltó vala gyomraikban; de az örök gyakor-
 lás sokkal keményebbé tette őket, hogy még ezt a' bosz-
 szantó csapást is el ne túrték volna. — Azt tehát épen
 55 nem lehetne állítani, hogy ez a' rettentő ellenség kifogott
 rajtok, sőt mikor leghatalmasabban uralkodott, sem volt
 képes jó kedvöket szomorúságra változtatni; inkább szö-
 kének, rugának, 's fütty, dal, 's egymást kergetése lőnek
 az éhség' daczára vigasztalóik. — A' vigasztalásnak ezen
 60 legutolsó fokain valának hőseink (mert maga az éj sem
 vala képes a' kegyetlen ellenséget akadályozni, a' legke-
 ményebb időben fölveré nyugodalmok' táborát 's akkor
 menni kellett) Petró füttyörészett; Gyuró könnyűsége
 miatt meg-megficzáinkolá magát, 's olly kényesen szedé
 65 lábait, hogy azok minden emelésre ülepét érinték; Janó
 a' hold' szürke világán andalgott 's ha külsejét nézed, leg-

inkább látszék érezni a' csapást; de a' külsőt soha se nézd, mert Janó egyszerre nagy hahotával felkaczaga 's olly húzamosan, hogy lehetetlen vala a' kaczagás miatt tovább mennie. Mi baj Janó? kérdék társai, mi dolog az, hogy olly ígen kacagasz? bizonyosan valami gojhóság juta eszedbe: „Hetvenhetedik öregapám' halála juta eszembe” monda szomorún Janó; de azért ne gondoljátok hogy ros szíví vagyok. Ez az én kaczajom nem egyéb mint a' 70 sírásnak pótszere, de sokkal gonoszabb annál; mert valahányszor ősapám' halálára gondolok, a' legnagyobb bszankodás fog el, hogy azon, különössége miatt, inkább kaczagnom mint könyeznem kell. E' szóra mind Gyuró mind Petró hangosan felkaczagának, 's a' szegény Janó, 80 kit már az előbbi nevetés megfárasztott, kénytelen vala újra nevetéshez fogni, melly minthogy egymástól szüntelen ingereltetének, olly sokáig tarta, hogy végre mind hárman lerogyának belé. Midőn lélekzetök visszatért, Janó vala első, ki feddődni kezd: „Hát giliszták, azért 85 beszéltem, hogy kinevessetek?” „Jobb lesz ha hallgatsz” felelének amazok, „mert nem tudod mit beszélsz!” Utóbb kivilágodott beszédeikből, hogy ők nem Janót nevettek, hanem mindenik ősapja' halálán vala kénytelen kacagni, 's most vetély támada közöttök, melly avval végződött, 90 hogy a' kinek eldőde különösebb halál' nemével halt meg, az legyen a' társaság' királya 's azt a' másik kettő akár honnan szerzendő vacsorával tartozzék megvendégelni. Evvel megelekedni több mint egy oka vala mindeniknek; mert vajjon nem lehete-e reménysége, hogy az a' király, az az 95 akarhonnan szerzendő vacsora' megevője ő lesz? De térjünk a' dologra.

„Csalódtok, monda Janó, ha vélitek, hogy valami hosszú történet az, mellyet beszélendek. A' nyúlfark nem rövidebb annál; de ki tehet róla, hogy a' szerencsétlenség röviden történik? — Ősapám abba a' boldog Fehér vármegyébe járt le kaszálni egész seregével, 's ha jól lakhatott, messze földön nem volt ollyan kaszás mint ő. A' legjobb, legfényesebb, lepengőbb kaszája volt mindenek között, mellyek valaha földet borotváltak, 's azt ő munka után

105 olly veszedelmesen szokta vállain hordani, hogy gyönyörű
 volt látni, a' mint nyaka fölé kanyarodott. De ősmerték
 egymást: soha meg nem sérült. Azonban, a' mint mond-
 ják igen nehéz természetű volt szegény: soha sem elége-
 dett meg a' részszel, melyet a' kaszálásért kikötött; az
 110 egésztest akarta volna, mert szokta gyakran mondani: az
 őket illetné inkább, mint másokat; 's ilyenkor rendsze-
 rint egy bizonyos fehér lovat átkoza vég nélkül; vagy el-
 merülve földre süttött fejjel elmélkedék magában, mert
 szegénynek, mint mondják, igen sok esze volt. Így ballag
 115 egykor, még inkább elsüllyedve mint valaha — talán éppen
 a' visszafoglalásról gondolkodott, — midőn egy vakand
 feltúra előtte. „Hah! te állod utamat” kiálta elkeseredté-
 ben „halj meg vakmerőségedért!” de ezen szavakat már
 inkább csak feje mondá el; mert a' mint a' vakandhoz
 120 kaszája' nyelével mérgesen leüte, a' kaszaél úgy csapódék
 nyaka fölé, hogy feje azon pillantatban lába elé gördült.
 Képzeltetitek társai' csodáját, mikor szegény ősapámat
 fő nélkül mintegy elbámulva ott állani látták, mert idő ke-
 llez hozzá míg erős állásából a' halál földre teríthette.”
 125 — Alig mondá el ezen szavakat, midőn társai nevetni kez-
 dének 's maga sem óhatá meg magát, hogy újra ne kaczag-
 jon. A' mint eszmélének, eszökbe juta, hogy még két tör-
 ténet van hátra 's Gyuró foga az elbeszéléshez:
 „Meg kell vallani oh Janó, hogy ősapád' története külö-
 130 nös, 's éppen nem vala méltatlan, hogy rajta szinte ájulásig
 nevettük magunkat. Azonban, úgy hiszem, nem kevésbbé
 lesz okunk nevetni, ha a' következő történetet, mely
 igen rövid, elbeszéltem. Szegény ősapám — nyugodjék
 békével — széles vala inkább mint hosszú, 's olly híres ere-
 135 jéről, hogy közönségesen Vasgyurónak hitták; nem is tör-
 tént nevezetes baj, mellyen, ha jelen volt, ne tágitott vol-
 na. Józan volt minden tetteiben, haragját kivéve, mely
 azonban igen gyakran vón rajta erőt, 's a' jó vagy rossz
 gondolat leginkább cselekedet után támada föl benne,
 140 mert az előtt valamit meggondolni nem vala szokása.
 Szóval, olyan volt mint minden erős ember: mindent erő-
 sen tett. Történt egykor, hogy nagy éhség vala a' bérce-

ken; boldog ember volt, ki két hétben jól lakhatott egyszer, még boldogabb, ki akkor meg nem halt örömében; mert mi nagy öröm jól lakni annak, ki sokáig éhezett? Már csak néhány ember kongott a' kipusztult faluban, mint árnyékok jártak ide 's tova, 's takarékosan fogyaszták a' megmaradt morzsákat. De most ünnep, sőt karácson következék a' falura; mert egy szegény fiú, ki a' szugban sokáig kutatott, végtére egy jókora nagyságú kenyeret húza ki annak rejtekéből, 's olly nagyot és ijesztőt sivalkodott örömében, hogy az egész falu, azaz kik még élének, oda gyülekezett. Örömmel rohanának most, a' mennyire tudniillik az éhség őket rohanni engedé; 's a' kenyeret tördelni, szét szaggatni, megemésztetni, sőt hogy ez megtörtént, még azt is elfelejteni, szinte egy pillantat' műve vala, ha a' sziklák csak valamivel volnának keményebbek, mint ama' kenyér volt; de képzelhetitek, hogy csak ujjaitat tördelték el rajta a' helyett hogy a' kenyeret tördelhették volna, 's köz vala a' szomorúság, az elkeseredés a' hozzá férhetetlen kenyér fölött, midőn apám, dühösen a' mint szokott, felragadá, 's egy kusztorát foga kezébe. „Vagy te, vagy én!” vala jelszava: neki támasztá egyik csipejének a' kenyeret 's olly hatalmasan vága hozzá, hogy egyszersmind magát is derékon ketté darabolta. Képzelhetitek az egész falu' csodáját, midőn szegény ősapámat a' kenyérrel együtt széthullani látták.”

Alig végező Gyuró e' beszédet, már társai hatalmasan felkaczagának, úgy hogy lehetetlen vala neki is nem kaczagni. Egész ájulásig bántá ismét őket a' kaczajdüh, de midőn abból fölüdültek, eszökbe ötlött, hogy még egy történet vala hátra, 's Petró így kezdé hozzá:

„Soha sem lehet előre mondani, hogy valamelly történet a' legcsodálatosb, mert mindig lehet valami hátra mi annál még inkább csodálatos. Illyen például boldogult ősapám' története. Ez a' legjobb munkás minden tulajdonokkal fel vala ruházva, mellyek szegény embert olly kapóssá tesznek. Serény volt, engedelkeny és türelmes. Falu' birája volt néhány ízben 's innen nem ritkán történt, hogy dohányt aprítottak hátán; ha asztal nem állt

közel, ír-asztalúl hátát vevék elő; ő csupa kereszténység-
 ből dobolni engede hátán, tudniillik, nagy ünnepeken ő
 hordozta az öreg dobót. Szóval: körül belül nem volt olly
 haszonvehető telek, mint szegény ősapámnak háta. Ez a'
 185 minden emberek legtörödelmesbike még sem vala gyenge-
 ségek nélkül, nem szenvedélytelen. 'S hogy a' történet'
 végére siessek, kivallom hibáját: indulatosan szereté az
 alutt tejét. Nem egyszer történt, hogy a' holdvilágot a'
 tóból alutt tej gyanánt felkanalazá. Jobb ösmerősei azt is
 190 beszélék, hogy kenyeret aprított bele; annyi bizonyos: e'
 két igen különböző dolognak olly nagy rokonsága vala
 megtévedt észében, hogy soha alutt tejét nem ehetett a'
 holdvilág' dicsőítése nélkül, és viszont, ha a' holdvilág
 csak felényire ábrázolta is le magát valahol, már az ősa-
 195 pám' tulajdona volt: neki rohant a boldogtalan szüntelen
 kebelében hordott kanálával, 's többnyire betegséget ívék
 magának a' keserű tóvízből; a' magyar szomszédoknál
 pedig annyira nevezetessé lett mohóságáról, hogy neve
 példabeszéddé vált: „neki esik, mondák, mint a' tót hold-
 200 világnak, vagy pedig: neki esik mint tót az alutt tejnek”:
 mert alutt tej és holdvilág csúfosan egyértelmű vala tré-
 fáikban. Részt ezen keserű gúny, részint a' még kese-
 rűbb tóvíz eszméltetéek ősapámat. Különböztetni kezdé a'
 holdtól az alutt tejét, 's erős fogadása volt, hogy véget vet
 205 nyomorúságinak. De vajha ne tette volna! — Szép világos
 és pedig holdvilágos este volt, midőn egy tóparton kaszál-
 gata, 's ha valaha mosolygó holdvilágot látott, még ez
 vala az, minél tündéribb soha sem ragyogott. Beszélék, a'
 kik látták, hogy a' hidegebb 's téjutálóbb emberre nézve
 210 is csupa csábítás volt. Búsán telepedett le szegény ősapám
 a' kaszáló rendek közé 's érezte az ösztönt, de bámuljatok
 erőlelkűségén, nem mozdult; sőt hogy egészen ment
 legyen a' bajtól, óriási munkáját vivé véghez az öntartóz-
 tatásnak, tudniillik a' mint csak erejéből telék, egy fához
 215 köté magát 's úgy aludott. Azonban, szokták mondani, az
 ördög nem alszik. Pordohányt tartá-e orra alá, vagy mi-
 ként történt, elég, hogy ősapám egy irtóztatót tüszszent 's
 fölébredett. Most már vége van minden fogadásnak, a'

feledés' hályogos szemeivel tekintte vissza bajaira, de a'
220 mohó kívánság' legtündöklőbb napvilágával a' többől fel-
sugárzó holdra. Eszmélet nélkül rohant a' boldogtalan, 's
olly erővel, hogy bal keze tövestül vagy inkább szivestül ki-
rándult testéből 's kötve a' fánál marada. Képzeltetitek e'
zajra felriadt társai' csodáját, midőn őt kéztelenül a' csal-
225 fa holdvilágnál összerogyni láták."

'S most harmadszor hallatlan nevetés következett,
mellyben mind hárman elájulának. — Azonban még min-
dig fenn ragyogott a' hold, téren halmon tündér világa
derengett: magány és csend uralkodának szürkületében;
230 de mind ez nem soká vala így. Egy nagy fekete kakas sétá-
la méltóságosan a' szép téres úton egyenesen hőséink' elle-
nébe, magasan szedé sarkantyús lábait 's olly bizodalom-
mal tekintgete körül, mint ki a' rideg éjjellel már régen
meg van barátkozva. — „Ez kísértet!” suttogának hőse-
235 ink, 's mintha összebeszéltek volna, mind egyig futásra
vették a' dolgot. De nem a' kakas volt az, ki elől el leheté
futni. Hangos dobogással eredett utánok, mint egy vasas
vitéz, 's addig kergeté, míg mindnyájan le nem rogytak a'
nagy fáradságtól. Puszta domb volt, a' hova jutottak:
240 kegyetlen vén tüskék, álnok csalánok 's haszontalan kó-
rók valának kopár oldalainak gyér ruházatai; de a' kakas
sokkal emberségesebb volt, mint sokan gondolnák. Tüze,
vize, katlana, nyársa, ágasai mind készen állának. 'S mit
tön a' nemes szívű gazda? vendégeit nyársalá fel? távol
245 legyen; a' forró vízbe ugrott 's csak hamar megkoppasztá
magát; majd neki mene egy tüskének, felmetszeté hasát
's kidőlt a' nem sülni való rész. A' nyársnak szalada most,
melly egyik felével a' földbe vala tűzve 's addig erőködék,
míg egészen rá húzta magát. Illy készüllettel a' parázs fölé
250 lépe 's nyársát a' két felül álló ágasba akasztá. „Forgassa-
tok!” kiálta most parancsoló hangon 's úgy felkapá szár-
nyát 's lábait, mintha csak feszítve volnának. A' kaland-
orok fél örömmel engedelmeskedének, de az öröm szinte
teljesedett, midőn a' csodálatos kakas nem csak sülni, ha-
255 nem pirulni is kezdett. Azonban, hogy épen fojtó ne legyen
az örömnek árja, a' sors az ijedelem' szigetét vetette közé-

be: tudniillik, a' mint a' kakas tökéletesen megsült, leszá-
 lla az ágról és monda „egyetek meg!” Azonban ez a' le-
 szállás olly annyira a' forgatók' megegyezésével történt,
 260 hogy ők a' leszállítást inkább magok' erejének, mint a'
 kakas' előző szivességének tulajdoníták; a' mi pedig az:
egyetek meg kedves hangu szót illeti, az talán más fajta
 embereket ijesztett volna el; de hőseink udvariatlanságnak
 tartották volna, azt egyébre, mint a' legnagyobb szives-
 265 ségre magyarázni; különben pedig az a' kísértetes *egyetek*
meg a' megsült kakas' szájából olly tompán, olly mélyen
 hangzott, hogy fülig éhes kalandoraink vagy éppen nem
 hallották, vagy mint a' gyomraikból égbe kiáltó éhségnek
 viszhangát úgy tekintették. — A' kakas annál is inkább
 270 meglőn éve, 's hogy hamarább haladjunk, jól lakott vendé-
 geinket egy falu' végén tesszük le; mert pusztá dombon
 még sem vala kényökre meghálni. — Faluvégén valának
 tehát 's egy házhoz dőlének, hogy ott alugyanak. Azonban
 még itt vevé a' sors valóan üldözőbe őket, mert alig veték
 275 meg fejöket, hogy valami, mint a' kakas, felszólala ben-
 nök. „A! Janó” mondának társai, „hajnalodik, szól a'
 kakas.” — „Szól ám”, felele ez szomorún, „de zápult vol-
 na meg tojás korában, nem ott szól hol kellene; nem hall-
 játok, hogy belőlünk kiált?” Még alig mondá el, midőn
 280 ismét hármas kiáltás hallatott. 'S ez a' kikirítés utóbb olly
 sürűen és hangosan terjedett el, hogy a' ház' tövében alvó
 gazda fölriada. „Majd elmegy kakas”, monda félálmosan,
 „mit ordítasz, még alig mult éjfél.” Meglapultak hőseink,
 de a' kikiríki nem hallgatott bennök. Kikiríki 's kétszer
 285 háromszor is kikiríki hangzott a' gazdának minden fenye-
 getéseire. „Ejnye! veszszen meg az ostoba madara” faka-
 da ki végre „bizony nem hallgat, míg derekát nem töröm.”
 'S már dorongot foga hogy szavát teljesítse, de ki vala se-
 rényebb legényeinknél? mint a' felvert foglyok megeredé-
 290 nek, 's mivel szüntelen dobogást hallának magok után,
 vég menedékül egy putri' gádorát választák; majd hogy
 ajtaját tárva lelék, belsejébe menének 's hangos szívdob-
 ogással össze bujának mint (szokták mondani) a' sze-
 gény ember' malacjai. Még eddig sem láttak, sem hallot-

295 tak, annyira urrá lett szíveiken a' félelem ; de hogy az üldöző nem jött, lassanként bátorságot vőnek felütni szemeket. Csak egy pillantat kelle arról meggyőződniek, hogy nem jó helyen vannak. Ugyan is az ajtó, mihelyt beléptek, bezáródott 's mint a' legmunkásabb házban, zú-
 300 gás, zaj, csoszogás hallatott mindenfelé, a' nélkül, hogy csak egy élő lény is mutatkozott volna szemeiknek, sőt ha félelmök a' hallást nem gátolja, igen könnyű szerrel meg lehetett volna különböztetniök a' konyhában sülő kolbásznak kedves sisergését, a' mellette fővő káposzta' rotyogását 's a' kövér kása' pöffedezéseit, a' mi egyébkor a'
 305 legszebb zene vala füleiknek 's lábaikat okvetetlen tánczra indította. De ezen bájhangok el valának most veszve hőseinkre nézve ; csak a' közönséges zsibongást, a' rémületest, hallák mindenfelé, 's a' gondolat olly törre dermede
 310 lelkökben, mint a' leghegyesebb jégcsap, melly valaha háztetőről lógott : azt akarom mondani, hogy igen szenvedtek. De ez még csak a' hallás' gyötrelme volt ; hát még a' látásé ? Láttak pedig először is egy mosófát vagy is sulykot, melly magától szüntelen szállt és kelt 's mángoló helyett látszék szolgálni, mert lezuhanatában az alatta forgólódó mosott ruhát törte 's egyengette. Másfelül a' zugban egy guzsaly pörgött, olly sebesen mint a' forgósél 's egész egy boglya szösz vala felkötve elébe, mellyből minden kéz nélkül önként fonogatott. Az ablaknál pedig, melly lan-
 320 tornával vala borítva, kis asztalkán egy félig kikötött kapcza vergődött tüivel 's olly sebesen halada végződése felé, hogy kéz soha sebesebben nem köthette volna. Csak az ajtó megett álló piszkafa vala henyén ; de a' szegény üldözöttek' gyanakodó szeme arra sem nézhetett nagy belső
 325 aggodalom nélkül. Egyébkép a' szobában igen nagy egyetértés uralkodott ; mert tű, mosófa, guzsaly egyszerre megszűnének dolgozni, de a' benn szorultaknak nem nagy örömkre ; mert csak hamar érzették, hogy a' kötött oldalakat szurdalá, a' mosófa hátaikat kezdé csépelni, a' guzsaly pedig fakó hajaiknak esék 's összefoná őket. Lehetetlen vala tovább kiállniok, az ajtó felé rohanának, hogy kiszaladjanak. De uram' fia ! még most kelle látni a' piszkafát,

hegyökbe szakadt 's végig hosszat úgy elveré őket, hogy
 kénytelenek voltak felhagyni szökő szándékokkal. Már
 335 ismét munkában vala minden, és ők nyugalomban, midőn
 kis váratra másodszor is megszűnt a' munka s' a' vesze-
 delmes tájak felől csoszogás hallaték. Mindeniket egy pár
 láthatatlan kar kezdé fogdosni 's vagy akarák vagy nem,
 340 tánczolniok kellett; de ez a' különben szívvidámító mu-
 latság olly borzasztó 's kísérteti vala nekik, hogy ámbár a'
 piszkafa' vitézsége meglehetősen öreg betűkkel vala felróva
 emlékezetők' lapjára, még sem rettegének másodszor is
 megkísértetni a' szabadulás' utát. Azonban most még szin-
 te gonoszabbúl jártak; mert a' piszkafa (ki, mint látszék,
 345 házóri hivatalban volt) mihelyt céljokat sejté, által dőlt
 előttök 's küszöbbé változott. Már az ajtót is megnyiták
 's az alacsonnak látszó küszöböt át akarák ugrani; de az
 hirtelen olly magasra emelkedett, hogy lábszáraik meg-
 csapódván mind keresztül estek. 'S a' gonosz piszkafa még
 350 küszöb alakjával sem elégedett meg, hanem a' mint által
 estek, hirtelen nyírlével tele gödörre vált, úgy hogy kaland-
 oraink lábszáraik' fájdalmát még el sem nyögheték, mi-
 dőn már egy újabb halál, tudniillik a' nyírlébe halás vára-
 kozék rájuk. Azonban a' leleményes elme segít az embe-
 355 ren. „Igyunk! nyírlé!” kiálta Janó társainak, 's mihelyt
 társai meggyőződtek, hogy nyírlében úsznak, egész gyö-
 nyörrel kezdék hörpölgetni, hogy szinte minden bajokról
 megfeledkezének. De a' piszkafából elváltozott szolgál, a'
 mint érzé, hogy erősen iszszák, úgy megijede, hogy elordí-
 360 tá magát 's kiveté ebihal vendégeit partjaira. Most vala a'
 pillantat, hogy a' sors' üldözöttei szabadulásokat remény-
 lették. Szerencsésen kijutottak egész a' gádorig; de mi
 csoda történék? a' fekete kakas terme előttök egy nagy
 toppanással, melyre mind a' hárman hanyat esének.
 365 „Hát így kell megenni az embert a' maga tanyáján?”
 szóla a' kakas, midőn már támolyogni kezdének, melly
 rettenetes kérdés még inkább megzavarta őket; elképed-
 tek 's kis szemeik' mécse szinte kialutt megrendült kop-
 nyájokban; de „így kell megenni az ember' fiát?” — har-
 370 soga másodszor is a' kakas; azonban kevés váratra szelidíté

haragját: többször is megették már engem, még is itt va-
 gyok; de a' lakoma hátra van, forduljatok vissza. —
 Kénytelen kellett vissza menének most a' szerencse'
 bajnokai, 's ámbár a' kakas' megjelenése szinte elmehá-
 375 borító jelenés vala, még is egyfelül olly bizodalmok éb-
 redt, hogy a' kegyetlen pizskafa parancs nélkül nem fog
 hátaikon garázdálkodni. Midőn másodszer beléptek, min-
 den az előbbi rendben volt. A' mosófa ütött, font a' gu-
 zsaly, és kötött a' tű; a' pizskafa pedig helyén az ajtó me-
 380 ggett állott. A' kakas' beléptekor egy pillanatig csend lőn,
 's nem sokára egy főző kanál szökdele be a' szoba' köze-
 pére 's kérdezé: lehet-e tálalni? „Lehet” lőn a' felelet s' a'
 legsűrűebb csoszogás következett. Nagy és gazdag asztal
 385 terült meg a' ház' közepén, a' legízesebb 's legdrágább ét-
 kekkel megrakva, mellyeknek repkedő illata a' fűszeres
 szigetekéinek semmivel sem engedett. Ez is meg lévén,
 ismét csend lőn, de azon szürke világot, melly eddig a'
 szobát derítette, egyszerre a' legvastagabb sötétség fogá
 el. Az ablak eltűnt, 's kalandoraink a' halál 's pokol' kína-
 390 it érzették; lélekzetők hasonló vala a' görénylukba bere-
 kedett szélhez, 's mind a háromnak nem volt annyi eszmé-
 lete, mint egy a' halálos borkorsó' szélén egész mámorral
 tántorgó légyfiúnak. „Jőj elő” kiálta most a' gazda, 's egy
 395 kis fénybogár másza ki a' gerenda alól, majd szárnyára
 kele 's mint egy kis villám berepkedé az egész hajlékot.
 Ezután visszabujt ismét rejtekébe; de a' bájvilág oltha-
 tatlanúl fenn maradt a' teremben, jóltevőleg szemnek és
 szívnek, 's a' vastag homály legszelidebb derűre változott.
 Három gyönyörű leányka mosolyga fel a' legelső sugárnál,
 400 házilag, de olly csinnal 's gazdagon öltözve, hogy körülte-
 kintő kalandoraink szinte megsédülének bámulatokban.
 Gyengéd kis kezeik olly szépen foglalatatoskodának külön
 helyeiken a' guzsalylyal, mosófával 's kötéssel, 's csókra
 termett ajkaik olly kellemesen mosolygának hozzá, hogy
 405 kalandoraink nem győzék áldani a' pillantatot, mellyben
 őket e' dicsők gyötreni méltóztattak. A' három leányka
 most is mosolyogni látszott elkövetett csintalanságán, de
 mindez a' legnagyobb illendőséggel 's szeméremmel tör-

tént. Az ajtónál pedig a' piszkafa' helyét egy vén kiszol-
⁴¹⁰ gált huszár foglalá el, kinek torzonborz bajuszára rémü-
 lettel néztek deákjaink. Ezen közben kilépe a' kakas 's
 monda: „Látom meg vagytok elégedve választásommal.
 Én e' három királyleányt, kiket a' persa királytól oroztam
⁴¹⁵ el, nektek feleségül szántam, 's mivel minden szenvedést
 férfiasan kiálltatok, ma által is adom. Azonban, mivel lá-
 tom, hogy az éhség nem kevesebbé bánt benneteket, igé-
 rem, hogy minden éjjel így foglak megvendégszolgálni, mint
 most itt ez asztalt terítve látjátok. — De minekelőtte
 részt vennétek, halljátok kiáltásomat.” 'S most neki ge-
⁴²⁰ beszkodék a' rettenetes madár, 's olyat kukorikolt, hogy
 mind a' hárman fölébredének. Mert, hogy valót szóljunk,
 a' kakas föléptétől fogva minden csupa tündérség volt.
 A' kakas tudniillik egy bizonyos környéknek ura és rémí-
 tője, nem volt egyéb, mint egy duskát szerető korhelynek
⁴²⁵ elkárhozott szelleme, ki valamint életében többet gyö-
 nyörködék az éj' lámpái' mint az isteni nap' sugárainál,
 úgy most különösen az éj' bizonyos szakára levén szorítva
 sok pajzánságot követé el a' vándorokon, kikkel találko-
 zott. De utosó kukorításával hatalma szünvén, a' varázs
⁴³⁰ is elenyészett. Lássuk most hol szedék fel magokat utasa-
 ink a' varázs eltüntével? Nem egyebütt, mint a' gazos
 ugaron. Janó eltévedt sipkáját keresé, Gyuró a' csalántól
 viszkető lábait vakará, Petró úgy a bojtortjánok közé ke-
 veredett, hogy alig tudta kifejteni magát, haja pedig egek-
⁴³⁵ re borzada mind a' háromnak és segítségért látszott kiál-
 tani. Megindulának most az éhség' mindenható erejétől
 üzötten, 's csakhamar a' faluban termének, veszedelmes-
 bek a' sáskánál 's minden madaraknál.